

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

kirjaamo@stm.fi

VIITE kuulemistilaisuus 20.4.2018 sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista
STM017:00/2018

Neuroliitto ry kiittää mahdollisuudesta ilmaista näkemyksensä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista.

Haluamme kiinnittää huomiota etenkin seuraaviin asioihin:

1. Pidämme erittäin tärkeänä, että vammaispalvelulain mukaisten palvelujen maksuttomuus säilyy
2. Katsomme, että sosiaalihuoltolain mukaisten, kotona annettavaan palveluun liittyvien tukipalvelujen maksujen tulee olla esityksen mukaisesti kohtuullisia, jotta palveluja tarvitsevilla on tosiasiallinen mahdollisuus käyttää niitä oikea-aikaisesti.
3. Tehostetun palveluasumisen asiakkaalle muodostuvan kokonaisuuskustannuksen keventämiseen tähtäävät, tuloista tehtävät vähennykset (vuokra ja lääkekustannukset) ja vähimmäiskäyttövaran asettaminen ovat erittäin tärkeä osa uudistusta.
4. Korostamme maksujen alentamisen ja perimättä jättämisen tärkeyttä pitkäaikaissairaille, paljon sosiaali- ja terveyspalveluja käyttäville asiakkaille. Maakuntien on ohjeistettava sen soveltaminen ja on otettava säännös myös tosiasiallisesti käyttöön asiakasmaksujen määrittämisessä ja perimisessä.
5. Asiakasmaksuliikenteen keskittäminen maakunnalle helpottaa ja selkiyttää asiakkaan pääasiallista asiointia merkittävästi. Maakunnalla on vastuu asiakasmaksujen perimisestä ja asiakkaan maksukaton kertymisen seurannasta.

Ehdotetun asiakasmaksulain yksittäisistä pykälistä ja niiden perusteluista nostamme lisäksi esille seuraavat:

1 luku

3 § 3 momentin mukaan maakunnan järjestämisvastuulle kuuluva sote-palvelu, josta ei säädetä tässä laissa maksua, on asiakkaalle maksuton.

Vireillä olevan sote-palvelujen järjestämisen ja tuottamisen uudistamisen yhteydessä säännös on asiakkaan kannalta perusteltu. Sote-palvelujen kehittäminen uudenaikaisiksi tulevien vuosien aikana on perusteltua varmistaa valtion tai maakuntien rahoitusratkaisuilla.

4 § Maksun alentamisen ja perimättä jättämisen merkitys korostuu pitkäaikaissairaille paljon palveluja käyttävillä, erityisesti kalenterivuoden ensimmäisten kuukausien aikana, jolloin kerrytetään myös sairausvakuutuksen matkakorvauksen ja lääkekorvauksen vuosiomavastuuta. Vastaavanlainen säännös on jo ollut voimassa. Sen soveltaminen on kunnissa ja kuntayhtymissä jäänyt hyvin vähäiseksi. Siksi pidämme hyvänä maakunnalle 4 § 5 ja 6 momentteihin kirjattuja velvoitteita asiasta tiedottamisesta, neuvonnasta ja ohjauksesta asiakkaalle.

Säännös antaa maakunnille mahdollisuuden alentaa tai jättää perimättä myös muita kuin säännöksessä mainittuja asiakasmaksuja. Katsomme, että olisi tärkeää seurata tulevien maakuntien päätöksentekoa tältä osin. Maakuntia tulee kannustaa arvioimaan maksujen perimättä jättämistä ainakin niiltä asiakasryhmiltä, joissa todennäköisesti saavutetaan parempi palvelujen vaikuttavuus jos asiakas voi käyttää tarpeensa mukaisia palvelukokonaisuuksia asiakasmaksujen sitä estämättä.

2 luku

1 ja 2 §:ien listaukset maksuttomista palveluista ohjaavat hyvien maakuntien toimintaa. Pidämme esityksen mukaista avosairaanhoidon maksuttomuutta tarkoituksenmukaisena asiakkaalle, joka on tehostetussa palveluasumisessa. Tehostetun palveluasumisen esitetty asiakasmaksu muodostuu rakenteeltaan laitoshoidon maksun kaltaiseksi.

3 luku

1 § Maksukatton seurantajaksona oleva kalenterivuosi aiheuttaa sen, että paljon palveluja käyttävillä pitkäaikaissairaille vuoden ensimmäisten kuukausien aikana sote-palvelujen maksut kuormittavat taloutta erityisesti, koska tällöin kerrytetään myös sairausvakuutuksen matkakorvauksen ja lääkekorvauksen vuosiomavastuuta. Kannatamme maksukatton seurantajakson muuttamista juoksevaksi 12 kuukauden jaksoksi välittömästi kun maakuntien tietoliikennejärjestelmät mahdollistavat sen.

Esitykseen kirjattu esimerkki maksukatton ylittymishetkestä selkiyttää ja yhtenäistää sen tulkintaa maakunnissa.

Pitkäaikaissairaiden, paljon sosiaali- ja terveyspalveluita tarvitsevien kannalta kehityksen tavoitteena tulee olla yksi maksukatto, joka sisältäisi em. mainitut kustannukset ja korvaukset.

2 § Pidämme erittäin tärkeänä, että suun terveydenhuollon käyntien ja hoitotoimenpiteiden asiakasmaksut kerryttävät maksukattoa. Hampaiston ja suun tulehdukselliset tilat voivat aiheuttaa sairauden tilan pahenemista. Osa pitkäaikaissairaista joutuu tällä hetkellä taloudellisten seikkojen vuoksi lykkäämään ja aikatauluttamaan hakeutumistaan tarpeelliseen ja välttämättömään suun terveydenhuoltoon.

Asiakasmaksut, joista suoriutumiseen asiakas on saanut toimeentulotukea, huomioidaan perustelujen mukaan maksukaton kerryttämisessä. Esitys parantaa merkittävästi erilaisissa talous- ja varallisuustilanteissa olevien asiakkaiden yhdenvertaisuutta.

3 § Maksukaton ylittymisen seuranta siirtyy maakunnalle. Tämä on merkittävä uudistus, koska kaikilla asiakkailla ei ole ollut kyky ja taitoa seurata oman maksukattonsa täyttymistä, säilyttää maksukuitteja ja toimittaa niitä terveydenhuollon yksikköön.

4 luku

9-11 §:t Tasasuuruisten maksujen osalta on esitetty, että etäpalvelusta voidaan periä sama maksu kuin perinteisesti annetusta palvelusta. Tämä tarkoittanee sitä, että laissa aiemmin kuvattujen muiden palveluiden toteuttaminen etäpalveluna on asiakkaalle maksutonta. Etäpalvelun asiakasmaksun hinnoittelu samansuuruiseksi kuin perinteinen palvelu herättää pohdintaa, kun arvioidaan asiakkaan saaman palvelun sisältöä suhteessa perittävään asiakasmaksuun. Siksi etäpalveluina annettavat palvelut ja niiden edellyttämä tuntimäärä tulee kirjata asiakassuunnitelmaan.

Esityksen keskeneräisiksi merkittyjen perustelujen (9§) mukaan asiakkaalta ei saa periä maksua etäpalveluiden edellyttämistä laitteista, niiden asennuksesta, huollosta tai muista laitteiden etäpalvelun mahdollistavista kustannuksista. Näitä on perusteltua kuvata esimerkeillä, jotka selkiyttävät säännöksen soveltamista. Perusteluissa todetaan, että asiakas vastaa itse kustannuksista, joita aiheutuu, kun hän käyttää laitetta omiin tarkoituksiinsa eli muuhun kuin etäpalveluun. Perusteluja tulee täydentää ainakin tilanteeseen, jossa asiakkaan jo omistamaan laitteeseen asennetaan ohjelma ja muut tarvikkeet tai välineet, joiden avulla etäpalvelu on mahdollista. Etäpalvelun edellyttämistä ja mahdollistavista laitteista, ohjelmista, liittymistä ja vastaavista on tarpeen tehdä täsmällisemmät kirjaukset lakiin. Hankinta-, toimittamis-, käyttöneuvonta- ja huolto- ja korjausvastuusta sekä niistä aiheutuvien kustannusten maksamisesta on tarpeen säätää laissa. Etäpalvelun yksityiskohtaiset perustelut tulee kirjata pääsääntöisesti samoin kuin 5 luvun 2§ 6 momenttiin kirjataan.

Lääkärintodistuksesta ja lausunnoista perittävän maksun määräytyminen selkiytyy merkittävästi nykyisestä tämän luvun 19 §:n ja siinä 2 luvun 2 § 12 -kohtaan olevan viittauksen avulla.

5 luku

1 § Jatkuva ja säännöllinen tai pitkäaikainen kotona annettava palvelu on määritelty ja kuvattu hyvin perusteluissa.

2 § Kotona annettavan palvelun sisältö ja tuntimäärä määräytyvät asiakkaan palvelutarpeen arvioinnin ja sen perusteella laaditun asiakassuunnitelman mukaan.

Tässäkin yhteydessä on syytä korostaa näiden huolellista laatimista. Siten saadaan

määriteltyä asiakassuunnitelman pohjalta kotona annettavien palvelujen asiakaskohtainen yksilöllinen sisältö ja sen edellyttämä tuntimäärä. Perusteluissa on hyvillä esimerkeillä kuvattu ko. palvelun ja tukipalvelujen rajapintaa.

2 § 3 momentin mukaan tulorajaa on nostettu perustellusti yhden ja kahden hengen perheissä.

2 § 6 momentin mukaan etäpalveluna toteutetusta kotona annettavasta palvelusta peritään sama asiakasmaksu kuin perinteisesti järjestetystä palvelusta.

Etäpalveluista perittävistä maksuista esitämme samat huomiot kuin 4 luvun 9-11 §:in kommentteissa. Etäpalveluina annettavat palvelut ja niiden edellyttämä tuntimäärä tulee kirjata asiakassuunnitelmaan. Etäpalveluita koskevien säännösten ja perusteluiden tulee pääsääntöisesti olla yhdenmukaiset keskenään ottaen tietysti huomioon kunkin palvelun erityispiirteet.

4 § On perusteltua yhdistää pitkäaikaisen palveluasumisen ja laitoshoidon maksujen määräytyminen esitetyllä tavalla, koska palvelurakenteen muutoksesta johtuen asiakkaan palvelutarpeeseen vastataan entistä useammin tehostetulla palveluasumisella tilanteissa, joissa ennen myönnettiin laitoshoido.

Tehostettu palveluasuminen ei sisällä kaikkia samoja palveluita kuin laitoshoido. Siksi on syytä määrittää asiakkaan käyttövara suuremmaksi ja maksun perusteena olevasta tulosta on perusteltua tehdä 9 §:ssä säädettyt vähennykset asiakkaan itsensä maksettavaksi jäävästä asumismenosta ja lääkkeiden ja vastaavien kustannuksista.

Asiakkaan palvelutarpeen arvioinnin ja asiakassuunnitelman huolellista laatimista on syytä korostaa tehostetussa palveluasumisessakin. Asiakassuunnitelman pohjalta määräytyy palvelun asiakaskohtainen yksilöllinen sisältö ja sen edellyttämä palvelu. Perusteluissa on kuvattu turvapalvelun ja terveystalvelujen sisältyvän tämän lain 2 luvun 2 §:n 8 - kohdan mukaisesti tehostettuun palveluasumiseen ja siitä perittävään kuukausimaksuun. Perusteluissa on selkeillä esimerkeillä kuvattu ko. palvelun ja tukipalvelujen rajapintaa.

10 § Maakunnan päättämä toistaiseksi voimassa oleva maksu pitää tarkistaa säännöksen mukaisissa tilanteissa. Perusteluissa on hyvin kuvattu esimerkkitalanteita, joissa tarkistaminen tulee tehtäväksi. Katsomme, että maakuntien tulee ko. päätöksissä ehdottomasti tiedottaa asiakasta näistä perusteista, joilla asiakasmaksu voidaan tarkistaa, sekä ohjata asiakasta tarkistamisen vireille saamisessa (yhteydenottotapa, hakemuslomake, asiakirjan toimittaminen).

Perustelut jättävät avoimeksi sen tehdäänkö tarkistus takautuvasti. Esimerkiksi silloin, kun kyseessä on tieto, jota virkamies ei saa viranpuolesta käyttöönsä ja asiakas ei ole toimittanut sitä aiemmin.

6 luku

1 § Tukipalveluista ja asumispalveluun liittyvistä palveluista perittävistä maksuista on perusteluissa hyvät ja kattavat esimerkit. Niiden mukaisesti asiakassuunnitelmaan kuvattu

palvelun tarve ja siihen vastaavan palvelun määrittely ratkaisee kuuluuko palvelu osana kuukausimaksulla katettaviin vai järjestetäänkö tukipalveluna erillisellä maksulla. Esimerkeistä huolimatta pohdintaa herättää se, kuuluuko esim. toisen henkilön tekemä ns. viikkosiivous asiakkaan kotona asumispalveluun ja siitä perittävään kuukausimaksuun.

Turvapalvelu olisi esityksen mukaan aina tukipalvelu, josta peritään erillinen maksu. Turvapalvelu tulee määritellä joko laissa tai sen perusteluissa.

8 § Säännös poissaolon ajalta perittävästä maksusta on tärkeä, koska sillä yhtenäistetään maakuntien perimiä maksuja ja saatetaan asiakkaat yhdenvertaiseen asemaan. Nykyisin asiakkaalta perittävät maksut määräytyvät kunta- tai kuntayhtymäkohtaisesti.

7 luku

4 § velvoittaa maakunnan palauttamaan viipymättä asiakkaalle aiheettomasti tai euromäärältään liian suurena perityn maksun. Säännös on erittäin tärkeä, koska palautusta ei tarvitsisi enää hakea perustevalituksella. Maakunnan kuittausmahdollisuuden käyttämisen edellytyksistä on hyvä lisätä perusteluihin käytännönläheisiä esimerkkitapauksia.

Yhteenvetona toteamme, että pitkäaikaisista sosiaali- ja terveystalvaeluista perittävien maksujen tulee kokonaisuudessaan olla yksittäiselle asiakkaalle kohtuulliset ja maksettavissa ilman jatkuvaa toimeentulotuen käyttämistä. Kuten edellä jo olemme todenneet, tulee tähän tilanteeseen pääsemiseksi jatkaa asiakasmaksulainsäädännön kehittämistä maksukattojen osalta: sosiaali- ja terveydenhuollon eri maksukattoja tulee arvioida yhtenä kokonaisuutena ja siten että ne eivät yhdessäkään johda asiakkaan kannalta kohtuuttomaan maksurasitukseen. Tämä lainsäädäntöhanke on käynnistettävä kiireellisesti.

Lausunnon laati Neuroliiton lakimies Anu Aalto.

Maskussa 19.huhtikuuta 2018

Neuroliitto ry

Helena Ylikylä-Leiva
toimitusjohtaja